

R.M.
28 NOV. 1949
A. J. 24464

Op 22 November 1949 werd door het Comité Handhaving Rijkseenheid te Heerlen een bijeenkomst belegd in de foyer van de Stadsschouwburg. Aanwezig waren ongeveer 200 personen, ten opzichte van de zaalcapaciteit 250 personen bedroeg.

Als sprekers traden op: Dr. [naam], uit Heerlen, [naam], vertegenwoordiger van Ambon, de Minahassa en Timor, en [naam], oud-lid Volksraad Nederlands-Oost-Indië.

De stemming der aanwezigen was, gezien het behandelde, neerslachtig, doch allen waren onder de indruk van het gesprek.

De bijeenkomst, welke oorspronkelijk in de Stadsschouwburg (grote zaal) zou worden gehouden, vond plaats in de foyer in verband met het feit, dat de opkomst van het publiek beneden de verwachting was gebleven. Zij werd geopend door Dr. [naam] te 20.15 uur. Deze heette de aanwezigen welkom, benevens de beide sprekers, en deelde mede, dat deze bijeenkomst was belegd om de vertegenwoordigers van Ambon, de Minahassa en Timor de gelegenheid te geven hun standpunt voor het Nederlandse publiek uiteen te zetten. Verder deelde hij mede, dat van de Indische delegatie alleen de heer [naam] zou spreken, omdat de overige leden in verband met hun vertrek uit Nederland niet de gelegenheid hadden om naar Heerlen te komen. Vervolgens gaf hij het woord aan [naam].

Deze hield hierop een rede, welke ongeveer anderhalf uur duurde. In het verloop van de rede schetste hij de houding in de loop der tijden van de volken van Ambon, de Minahassa en Timor. Hij belichtte daarbij vooral de trouw van deze volken aan het Koninkrijk der Nederlanden. Na de Japanse capitulatie werd te Ambon een monument onthuld, waarop, naast de namen van de in de strijd voor de goede zaak gevallen Ambonnezen, met gulden letters was vermeld: "de eeuwen trouw". Dit monument verzinnebeeldde de trouw van het Ambonneses volk aan hun Grootmoeder, aan het Oranjehuis, aan de Nederlandse driekleur en aan het Wilhelmus. Hierop was door spreker o.a. gewezen, toen hij een onderhoud had met een Nederlandse professor. Deze laatste hield hierop geantwoord, dat door spreker de betekenis van het woord "trouw" verkeerd werd opgevat, n.l. als een mythe. Men moest, aldus deze professor, uitsluitend trouw zijn aan zijn maag, en te zorgen, dat er voor de maag voldoende rijst aanwezig was. Deze professor gaf aldus aan het woord "trouw" uitsluitend een economische betekenis. Spreker was de naam van deze professor, zoals hij zeide, "natuurlijk" vergeten, doch hij meende, dat in professor's naam zo iets van "scherm" voorkwam. Professor [naam] had bij een onderhoud gevraagd, waarom men toch afschijning van de republiek wenste. Men had toch dezelfde huidskleur. Spreker had daarom aan de professor (want het was alweer een professor, zeide hij) vroeg zich af of er in Nederland niet teveel professoren rondliepen) gevraagd of het hem dan hetzelfde bleef als spreker hem in plaats van Nederlander een mof noemde, want beiden zijn toch blank van huidskleur.

Uitvoerig schetste spreker de gepleegde machinaties om spreker en zijn delegatie van deelneming aan de R.T.C. uit te sluiten. Het begon reeds in Indië met het vertraagde vertrek van de delegatie. In Nederland trad de regering op als een gastvrouw, die het haar gasten niets liet ontbreken. Spreker en zijn delegatie-collega's konden gaan waar zij wilden; zij konden het gehele land bereizen, doch één plek, n.l. de Ronde Tafel, was voor hen taboe. Al wat de delegatie had kunnen bereiken was, dat zij tenslotte gehoord en verhoord zouden worden door een sub-commissie van de centrale commissie. In deze sub-commissie hadden echter zitting een vertegenwoordiger van de Republiek, een vertegenwoordiger van B.F.O. en een Nederlander. Het was duidelijk, dat de beide Indonesiërs geen begrip hadden voor het standpunt, dat sprekers delegatie vertegenwoordigde. De delegatie weigerde daarom voor deze sub-commissie te verschijnen. Later is de delegatie verschenen voor een sub-commissie van Nederlanders, bij welke gelegenheid niets kon worden bereikt, omdat de leden der commissie een afwijkend standpunt innamen. Zo was er, in weerwil van gedane beloften, voor de vertegenwoordigers van Ambon, de Minahassa en Timor geen plaats aan de Ronde Tafel ingeruimd.

Men had vroeger reeds gewezen op de in de door de delegatie vertegenwoordigde gebieden heersende armoede en op de als gevolg daarvan bestaande afhankelijkheid. Spreker gaf toe, doch wees op de grote vernielingen, die door de Japanners b.v. in Ambon waren aangericht tijdens de oorlog. Zo was o.a. de grootste kerk, welke de trots uitmaakte van alle Ambonnezen, geheel vernield en met de grond gelijk gemaakt. Men had na de capitulatie van Japan beloofd, dat de Ambonnezen, als uiting van dank voor hun trouw, een grotere en mooiere kerk zouden krijgen dan de oude was. Er werd inderdaad de eerste steen voor die grotere en mooiere kerk gelegd, doch de tweede steen moet heden ten dage nog gelegd worden. Over de eerste steen was inmiddels mos gegroeid. (Uit de bijeenkomst werd "foei" geroepen). De Ambonnezen, Menadonezen en Timoerezen wensten, volgens spreker, slechts deel uit te maken van het Koninkrijk der Nederlanden, desnoods dan maar met een half gevulde maag. De Nederlandse Regering leek vergeten te hebben, dat de genoemde volken Nederlands onderdaan zijn en dit wensen te blijven, al werden door Regeringspersonen de laatste tijd deze Nederlandse onderdanen betiteld als "koloniale Nederlanders". Welk een wanbeleid er ten aanzien van

se onderdanen betiteld als "koloniale Nederlanders". Welk een wanbegrip er ten aanzien van de wensen van de delegatie bestond, bleek uit de uitlating, dat men "doorgekoloniseerd" wilde worden. Ambon ontving geen hulp van Nederlandse zijde. Daarentegen Djokja wel. De Nederlandse Regering zorgde ervoor, dat Soekarno president kon worden door de extremistische leiders van Tan Malakka, kolonel Soetomo, kolonel Zus en kolonel Zo (er waren er te veel om op te noemen) voor hem op te ruimen, waartoe Soekarno zelf niet in staat was. Daarna

- werd-

werd Djokja door de Nederlandse Regering opgebouwd, en werd de T.N.I. voorzien van uitrusting, wapens, auto's en voeding.

Spreeker citeerde een artikel uit de dagbladen "Het Parool" en "De Volkskrant", beide van Dinsdag, 22 November 1949, als een bewijs van onjuiste voorlichting. Tevoren had spreker verklaard, dat hij op deze bijeenkomst was komen spreken, om het Nederlandse volk op te treden op het standpunt van zijn delegatie voor te lichten, bij te lichten, in te lichten en toe te lichten, opdat het Nederlandse volk met betrekking tot Indië niet zou worden opgeleucht. In voornoemde dagbladen handelden de bedoelde artikelen over het zelfbeschikkingsrecht. De ondeskundige lezer zou hieruit de conclusie kunnen trekken, dat sprekers delegat slechts een minderheid vertegenwoordigde onder de volken, waarvoor zij optraden, omdat de door hen vertegenwoordigde partijen bij de gehouden verkiezingen in de minderheid waren gebleven. Men wilde het daarbij doen voorkomen alsof in deze gebieden een plebisciet was gehouden, hetwelk dan in ongunstige zin zou zijn uitgevallen. Spreker bestreed dit. Men had steeds om een plebisciet gevraagd, doch aan deze wens was men nimmer tegemoet gekomen. Men wees daarbij op de betrekkelijke waarde van een plebisciet in Indië i.v.m. het grote aantal analfabeten. Spreker zeide, dat in geen geval opging voor Ambon, daar hier slechts 2 à 2 van de bevolking analfabeet was. Een plebisciet zou hier zeker op zijn plaats zijn. Prof. Romme had verklaard, dat er nog wel ruimte was voor zelfbeschikking, ofschoon dit wel niet moeilijker was geworden door het optreden van de delegatie. Spreker vroeg zich af waar die ruimte dan was gebleven. De R.T.C. is geëindigd. De besluiten, daarop genomen, zullen straal door de Tweede Kamer moeten worden bekrachtigd. Daarbij is vastgesteld, dat in de door spreker vertegenwoordigde gebieden, een plebisciet kan worden gehouden, echter eerst na de s vereiniteitsoverdracht. Spreker vroeg zich af, wat er in dat geval van een plebisciet terecht zou moeten komen. Het land dan immers reeds in de feitelijke macht van de Republiek Indonesia Serikat zijn, die het leger in bedoelde gebieden zou doen optreden. De T.N.I. zou dan de enige macht in die gebieden zijn, die over wapens zou beschikken. Prof. Romme had wel verklaard, dat het zelfbeschikkingsrecht zou worden toegekend, doch dat men niet te laat moest zijn met de kennisgeving van deze wens. Jammer genoeg, vond spreker, had de professor verzuimd daarbij op te geven, op welk tijdstip men dan wel te laat zou zijn. Spreker verklaarde, dat o.a. op 19 Mei 1946, in April 1947, in Februari 1948, in April 1949 in September 1949 en het laatst op 2 November 1949 was te kennen gegeven, dat de volken van Ambon, Minahassa en Timor het zelfbeschikkingsrecht voor zich opeisten. Spreker kon zich niet voorstellen, dat men nu nog kon beweren, dat deze eis te laat zou zijn ingediend. Velerlei redenen werden door de Nederlandse Regering opgegeven om haar houding te rechtvaardigen, o.a. door te zeggen, dat de zaak het huidige verloop moet hebben, wil men een chaos in Indië voorkomen. Hieruit zou men in Nederland de conclusie moeten trekken, dat er thans in Indië geen chaos heerste, hetgeen spreker bestreed. Hij vroeg zich af, waarom anders tot twee keer toe een militaire actie werd ondernomen, waarbij men beide keren de zaak halverwege liet zitten. Toen de Nederlandse troepen in Djokja waren, verzekerde men de goedwillende Indonesiërs, dat deze troepen nooit meer de stad zouden verlaten. Niettemin werden de troepen teruggetrokken, waardoor men de chaos had bevorderd. En daarvoor waren nu al deze offers gebracht. Een tweede reden was, dat men rekening moest houden met Amerika, daar anders de hulp en steun, welke men van dat land ontving, wel eens kon worden opgeheven. Naar spreker verklaarde, eindigt deze hulp toch reeds in 1952, waarna Nederland zich zelf zal moeten bedruipen. "Is deze paar jaar hulp, langer of korter, dan belangrijker als het bezit van Indië?" vroeg spreker. Zelfs wanneer de Nederlandse Regering hierin reden meende te hebben gevonden om het zelfbeschikkingsrecht te moeten wijgeren, had dan de eeuwenlange trouw van de genoemde volken niets meer te zeggen? Had dan ook hun Nederlands onderdaanschap niets meer te betekenen? Genoemde volken hadden als voertaal het Nederlands, omdat deze taal voor hen de brug vormde naar de Westerse wetenschap. Er was aan de delegatie gezegd, dat men dan evengoed het Duits of het Engels of het Australisch als taal kan gebruiken. Spreker had deze man geantwoord, waar hij dan al de Duitse, Engelse of Australische leraren vandaan moest halen om een bevolking van 70 miljoen in die taal te onderwijzen, terwijl bovendien de Engelsen er wel niet voor zouden voelen, omdat deze toch reeds zo gevoelig waren voor huidskleur.

Spreeker verklaarde hier niet te willen staan opschappen over de verdiensten van zijn volken, hij was hier echter ook niet gekomen om te janken. Met een beroep op het Nederlandse volk en op de aanwezigen om over het door hem gesprokene ernstig na te denken en hun vertegenwoordigers in de Staten-Generaal te dwingen om aan de volken van Ambon, de Minahassa en Timor recht te doen wedervaren, besloot spreker zijn rede.

De rede werd herhaaldelijk door applaus onderbroken en maakte kennelijk een diepe indruk.

Hierna kreeg de heer [naam] het woord. Deze maakte een vergelijking tussen de gebeurtenissen te München in 1938 en de momentele toestand inzake Indonesië aan de hand van een daarover verschenen boek van Douglas Reed. Deze laatste beschreef in zijn boek, hoe daar in München "de laatste boot was gemist". Ook in München werd over Tsjechoslowakije beslist door anderen, zoals nu wordt beslist over Indonesië door mensen, die nauwelijks wet

een daarover verschenen boek van Douglas Reed. Deze laatste beschreef in zijn boek, hoe daar in München "de laatste boot was gemist". Ook in München werd over Tsjechoslowakije beslist door anderen, zoals nu wordt beslist over Indonesië door mensen, die nauwelijks weten waar dit ligt. Een der grootste grieven der Nederlanders in Indonesië is, dat de Nederlandse Regering voor alle vertogen van deze Nederlanders onaandoenlijk bleef en nog is.

Reeds in de kampen werd contact gezocht met de Nederlandse Regering, evenals vele maanden daarna, doch alles bleef vruchteloos. Daardoor heeft zich een gevoel van grote verlatenheid van deze Nederlanders meester gemaakt. Noch bij de overeenkomst van Royen-Roem, noch

op de Ronde-Tafel-Conferentie was er sprake van enig werkelijk gesprek, enige discussie met deze Nederlanders. Ter Ronde-Tafel-Conferentie werd aan deze Nederlanders slechts weinig aandacht geschonken. Slechts een subcommissie hoorde hen driemaal, t.w. eenmaal achteraf, eenmaal over de kwestie der nationaliteit en eenmaal iets uitgebreider over militaire aangelegenheden. Men kan, lettend op dit alles, slechts één conclusie trekken: de Nederlandse groep is een vergeten groep.

Spreeker herinnerde er eraan, hoe men in tegenstelling tot voorheen nu slechts lieden ontmoet met onbegrip voor vele belangen; hoe geheel anders dit vroeger was in de Volksraad (waarvan spreker destijds deel uitmaakte en op politiek gebied vrij rechts stond) waar, hoever de meningen van uiterst rechts tot links ook uiteen liepen, toch steeds uiteenblijk begrip voor elkanders mening aanwezig was en waar allen, Indonesiërs en Nederlanders, elkaar vonden in dat éne wat hen bond: het ware welzijn van Indonesië.

Ook op de conferentie te Bandoeng in Mei 1948 heerste nog de geest van wederzijds vertrouwen en bestond een goede verstandhouding. Hij haalde aan, hoe hij als vertegenwoordiger van 40000 Nederlandse gezinshoofden in Indonesië - zeker geen kleine groep ten opzichte van de 200000 Nederlanders in Indonesië - steeds meer het gevoel kreeg en met hem de anderen Nederlanders, dat men zich als het ware moest schamen over het feit, dat men Nederlander was en is, en dit dan ook nog wil blijven.

Vervolgens becritiseerde hij de houding van Mr. van Enthoven, secretaris van Staat voor staatsaangelegenheden, die van mening was, dat het beter ware geweest, indien Nieuw-Guinea reeds dadelijk zou worden aangesloten bij de R.I.S., waardoor dan tevens een uitweg voor de Nederlanders naar Nieuw-Guinea zou zijn afgesneden. Hierna haalde hij aan, dat de Nederlanders straks vreemdelingen zullen zijn in Indonesië, het land, waarvoor zij hun beste krachten gaven. Hij herinnerde eraan, hoe na de capitulatie van Japan, de Nederlanders, die ondanks het feit, dat Lord Louis Mountbatten hen in de kampen wilde houden, daaruit weggingen, slechts tegemoetkoming, afhankelijkheid en blijdschap over de terugkeer van de Indonesische bevolking hadden ondervonden. Hoe dit alles echter reeds snel veranderde door woord geschrift en propaganda, en hoe dit zijn uiting vond in de bekende z.g. Bersiap-periode met zijn moorden en ontvoeringen.

Spreeker bestreed het veel verbreide denkbeeld, dat in Indonesië bij de Nederlanders slechts corruptie zou heersen. Integendeel, daar werd hard gewerkt en lang gewerkt, omdat in Indonesië geen sociale voorzieningen en wetgeving omtrent de arbeid bestaat. Verder herinnerde hij eraan, hoe het bestuur der vereniging (waarvan hij de naam niet noemde,) waarvan hij als honorair secretaris deel uitmaakte, geen gehoor vond op het verzoek om een urn uit Indonesië bij de andere elf urnen in het oorlogsmonument op de Dam te mogen plaatsen. Voorts becritiseerde hij de voorlichting in de Nederlandse pers. Lang niet alles wat zich in Indonesië afspeelt, is hier bekend. Ter illustrering haalde hij een fragment aan uit een brief, door hem per expresse ontvangen, waarin de aankomst van Hatta in Indonesië werd beschreven. Een grote groep Indonesiërs, waaronder zeer veel Indonesische padvindere, hadden zich op het aankomstpunt verzameld. Meermalen werd het geroep "Weg met de Europeanen" gehoord. Voor de aankomst van Hatta werd de Nederlandse vlag door enkele van deze Indonesiërs weergehaald en er werd niemand gevonden, die de moed kon opbrengen deze vlag weer te doen hijsen of zelf te hijsen. Verder werd in dit fragment beschreven, hoe de Nederlander, die het neerhalen van de Nederlandse vlag rapporteerde, hiervoor een pak slaag als dank oogstte en uiteindelijk in het ziekenhuis terecht kwam. Van dit alles is in de pers niets te vinden. Spreeker bracht nog onder de aandacht van zijn gehoor, dat in deze zaak nog niet alles was verloren, alhoewel hij de indruk kreeg, dat door de vele toezeggingen, welke reeds zijn gedaan, er geen ontkomen zal zijn aan de uitvoering dezer toezeggingen. Tot slot maakte spreker de woorden van de vorige spreker over de trouw aan God, trouw aan het volk en trouw aan Oranje tot de zijne en die der Nederlanders in Indonesië.

Nadat beide redevoeringen waren gehouden, dankte Dr. de beide sprekers en gaf in het bijzonder, mede namens de aanwezigen, uiting aan zijn sympathie voor en aan de door deze geuite wens en eis tot zelfbeschikking. Spreeker verklaarde verheugd te zijn dat ook de gewone onpolitieke mensen in de gelegenheid waren gesteld om eens een blik langs andere zijde in de Indonesische kwestie te slaan en zeide, dat het woord "trouw", waaraan tot nu toe slechts één uitleg kon worden gegeven, blijkbaar voor vele uitleggingen vatbaar is gebleken. Hij stelde de gelegenheid open tot het schriftelijk stellen van vragen, waarvan echter geen gebruik werd gemaakt.

Hierop nam nog even het woord en deelde mede, dat het resultaat van de R.T.C nu reeds was, dat de Nederlandse taal in de door hem vertegenwoordigde gebieden als voertaal was afgeschaft.

Te omstreeks 22.20 uur was de bijeenkomst, welke een ordelijk verloop had, ten einde. Einde.